
Kdo se bojí školného?

Kdo se bojí školného?

Většina lidí chápe, v čem je přínos placení na VŠ, Buzková přesto straší veřejnost

V létě roku 2001 ministryně školství Petra Buzková publikovala článek, ve kterém se přihlásila k jednomu z nejmodernějších systémů financování studia na vysoké škole. Tehdy napsala:

"Znám způsob školného, který bych ráda podpořila: vysoké školy si určují školné a studenti je platí s pomocí státní půjčky, která jim zároveň také pomáhá zaplatit bydlení v místě studia. Půjčku začnou absolventi škol splácet až tehdy, pokud dosáhnou nadprůměrného příjmu, tedy v okamžiku, kdy se jim studium začne rentovat. Splátky studentské půjčky jsou podobně jako hypotéka rozloženy na několik desítek let. Školám se studenti vyplatí a budou se o ně prát. A studenti, s vědomím, že jednou za studium zaplatí, si budou vybírat podle kvality školy a podle šancí na uplatnění."

Po třech letech diskusí předkládá do vlády návrh reformy vysokého školství, ve kterém z finanční spoluúčasti nezůstalo vůbec nic. Celá reforma je založena na slibu, že výdaje na vysoké školství se zvýší o deset miliard, tj. téměř padesát procent, a pak už vše poběží jako po másle. Návrh reformy se hemží "posilováním", zejména dotací, jediné, s čím se v něm ale nepočítá, je posílení role studenta jako "klienta", o kterého se budou školy prát, zatímco student, jako rozumný klient, si bude vybírat podle kvality.

Místo toho, aby ministryně školství efektivitu využití každé stokoruny vydané ze státního rozpočtu posílila vybraním alespoň jedné koruny z kapsy studentů, straší veřejnost frázemi o sociálních bariérách, jaké by zavedení finanční spoluúčasti studentů způsobilo. Nadto v rozporu sama se sebou tvrdí, že efekt, jaký by vybrané školné mohlo mít na rozvoj a efektivitu českého vysokého školství, by byl ve skutečnosti zanedbatelný.

Naše politika už delší dobu postrádá kontakt s realitou. Málokde se však operuje s tak snadno vyvrátitelnými frázemi jako právě ve školství. Již mnoho let se ví, že vysoké školy v rámci daného systému financování prostě nemohou uspokojit stále rostoucí poptávku po vzdělání, zvýšit šance na dosažení vysokoškolského vzdělání zejména pro děti pocházející z chudších rodin a přitom ještě zajistit uplatnitelnost absolventů na trhu práce. Neschopnost či neochota politiků nabídnout racionální řešení zbavené ideologických předsudků, však začíná čím dál tím více kontrastovat s tím, jak řešení problému vidí veřejnost a sami studenti.

Nedávno uskutečněný rozsáhlý výzkum vnímání českého školství ukázal, že ačkoli bezplatné vysokoškolského vzdělávání zůstává pro většinu lidí ideálem, tváří v tvář realitě více než sedmdesát procent dotázaných připustilo, že školné na vysokých školách s možností půjčky by umožnilo studovat většímu počtu lidí, kteří o studium stojí.

Nejzajímavější na tom ale je, že s tímto názorem souhlasilo 76 procent voličů ODS, 71 procent voličů ČSSD a dokonce 57 procent voličů KSČM. Žádný rozdíl přitom nebyl shledán ani mezi různými sociálními skupinami. Zdá se, že česká veřejnost se na rozdíl od významné části politické elity dokáže oprostit od ideologického balastu a dokáže se přiklonit k řešení, které odpovídá zdravému rozumu.

Studenti jsou pro

Často se argumentuje i názory současných studentů vysokých škol, kteří - alespoň podle vůdců protestních akcí typu "Týden neklidu" odmítají jakoukoli formu finanční spoluúčasti. Realita je opět jiná.

Před několika měsíci dokončený výzkum více než čtyř tisíc studentů prvních ročníků VŠ ukázal, že s nějakou formou finanční spoluúčasti by souhlasilo 56 procent studentů veřejných VŠ, zásadně ji odmítá jen pětina z nich. Největší podporu má přitom tzv. odložené školné, pro které se kdysi vyslovila i Buzková.

Na pravou míru je třeba uvést i politické strašení, podle kterého již nyní studium na VŠ neúnosně zatěžuje rozpočty rodin. I na veřejné vysoké škole nepochybně studium něco stojí (výzkum ukázal že v průměru 3400 korun měsíčně), ale pouze pětina studentů uvedla, že jejich studium značně zatěžuje rozpočet výchozí rodiny. Nedostává-li se peněz od rodičů, dokážou si totiž studenti vydělat (v průměru 1700 korun měsíčně, studenti soukromých škol dokonce 6700 měsíčně).

Chce-li však vláda studentům opravdu pomoci, jak stále tvrdí, měla by vzít vážně jejich masivní podporu reformě kolejí a menz (které z pochopitelných důvodů brání rektori) a hlavně zavést systém studentských půjček: téměř polovina studentů by si již dnes vzala půjčku, kdyby jim byla nabídnuta za rozumných podmínek.

Proč vláda nejde touto cestou, existují-li pro ni věcné argumenty a veřejnost by ji přijala bez rozdílu politického smýšlení? Na rozdíl od většiny občanů zřejmě myslí něčím jiným než hlavou. Teď jde jen o to, zda ještě platí, že máme vládu, jakou si zasloužíme.

